

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

1 An differant specie præsentia sacramentalis Christi, & naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

DISPUTATIO XLVIII.

De comparatione utriusque praesentiae, sacramentalis, & naturalis corporis Christi.

& ideo coepulsi est confiteri realiter fieri circa Christum, id est, circa sacramentum, in quo Christus realiter continetur, nam, quia sacramentum hoc consistat ex corpore Christi, & speciebus: ideo, quae sunt in illoratione specierum, dicuntur quae d'immodo fieri circa corpus Christi.

Ex his vero sequitur, has locutiones, cum metaphorice sint, non esse admodum extendendas, nec praeter usum Sanctorum, ne alicui fortasse erroris occasio detur, propter quod vitamus eas, vel locutiones, vel denominationes ab accidentibus sumptas, quae indicare possunt, talia accidentia Christo inherere: ideo non dicimus, corpus Christi esse rotundum, aut album, calidum, aut frigidum, alteratis speciebus, & eadem ratione non dicitur obdurari Corpus Christi, aut accescere sanguis, licet haec fiant circa species. Et haec etiam exempla confirmant, priores denominationes non esse proprias, nec fundatas in vera, ac formalis unione inter Christum & species, alioquin eadem ratio esset de omnibus praedictis. Et hinc obiter etiam intelligitur, an haec locutiones sint a. Immittenda, hoc album, vel hoc rotundum est corpus Christi, de quibus late agit Vvaldens. to. 2. de sac. c. 72. ubi simpliciter & in rigore falsas esse existimat, quia illud subiectum, album, vel rotundum, in rigore supponit pro subiecto eorum accidentium, & illud non est corpus Christi, sicut et, haec est in rigore falsa, hoc quantum est corpus Christi, quia hoc quantum supponit pro haec extensa, & haec quidem est dialectica proprietas locutionis, si sola proprietas illorum terminorum connotatiuorum attendatur: tamē, si illud pronomen hoc, extrahat subiectum ad illam rigorosam significationem, & significet contentum sub hoc albo, vel quato, verus erit sermo, & idem iudicium est de his, hoc sensibile est corpus Christi. E contrario vero, an corpus Christi, prout est hic posset dici sensibile, vel tangibile proprie, & non metaphorice, distinctione opus est: nam, si illa verba significant proprietatem corporis secundum se, verae sunt propositiones, si autem modum existendi, erunt falsae, quo sensu dixit Aug. in c. Nos autem, de Consec. dist. 2. Sumere nos in sacramento res insensibiles, carnem & sanguinem Domini. Corpus ergo Christi, quod hic est visibile, est & tangibile: non est tamen proprie visibile, ut est hic, quamvis metaphorice dicatur ratione specierum visibiliter sumi, ut Aug. ser. 2. de verbis Apostoli loquitur.

Dico sexto, Quae conveniunt corpori Christi secundum se, non possunt dici de speciebus, nisi valde metaphorice & improprie, eo modo, quo nomen rei significat tribuitur signo. Ratio est clara, quia corpus Christi est res omnino distincta ab speciebus, neque ita illis vnitur, ut sua attributa illis communi-ent. Iuxta hanc conclusionem interpretantur multi, quod alibi dixit Aug. Sacramentum corporis Christi, quodammodo dici corpus Christi.

Dico septimo, Quae conveniunt pani praecise, ratione suae substantiae, non dicuntur proprie de hoc sacramento, sed vel nullo modo, vel per metaphoram. Ratio est, quia hic non adest substantia. Unde fit, ut hoc sacramentum non possit dici absolute, & simpliciter panis, sed vel metaphorice, quia ex pane coactum est: vel, quia sub accidentibus panis datur, vel cum addito, significationem eleuante, ut cum dicitur, panis vitae, qui de caelo descendit.

Dico ultimo, Denominationes, quae consequuntur actionem mutuam inter Christum & species, proprie de ipsis dicuntur seruata proportione. Ratio est, quia, ut diximus, vera actio inter ipsa intercedit: unde proprie dicitur Christus sustentare species, si effectiorem significet, & eodem sensu dicuntur species continere Christum, & eadem ratio est, de relationibus consequentibus actionem, seu mutuam realem praesentiam.

Docet Catholica fides, Christum Dominum simul existere in hoc sacramento, & in caelo, & in nocte cenae simul extitisse in cenaculo, modo sibi conaturali & visibili cum discipulis suis, & post consecrationem sub speciebus panis, modo sacramentali.

Ad explicandam ergo propriam rationem, & differentiam sacramentalis praesentiae, de qua nobis sermo est, oportet illam cum naturali, seu quantitativa praesentia conferre, ut ex utriusque collatione, essentia & propria definitio praedictae sacramentalis praesentiae magis constet, & multa principia explicentur, quae ad soluendas plures difficultates in hoc mysterio occurrentes plurimum conferent. Possunt autem haec praesentiae comparari, aut in vnitatem, & distinctionem, aut independentiam vnius ab alia, aut in oppositione, & repugnantia, aut demum in concomitantia quadam, de quibus sigillatim dicemus.

SECTIO I.

Vtrum sacramentalis praesentia corporis Christi specie differat a naturali seu quantitativa.

Sensus huius quaestiones satis constat ex praemissa terminorum expositione. Ut autem ratio difficultatis aperiat, nonnullae convenientiae, & differentiae harum praesentiarum praecise ponendae sunt. Primo itaque conveniunt, quia utraque est intrinsecus, & realis modus corporis Christi: sicut de sacramentali praesentia, disput. praeced. probatum est: de quantitativa vero constat ex philosophicis principis, quae in 4. Phisic. traduntur. Secundo conveniunt, nam utraque harum praesentiarum potest esse formalis ac per se terminus alicuius mutationis: nam praesentia naturalis est terminus motus localis intrinsecus, & maxime proprius, ut constat ex phisicis: praesentia vero sacramentalis, cum sit modus corpori adueniens, & non necessario consequens existentiam eius: constat eam fieri posse per aliquam mutationem: vel propriam, vel improprie dictam: prout comprehendit omnem actionem novam, ut latius infra sumus disputaturi, de transsubstantiatione tractantes. Tertio conveniunt, quia utraque harum praesentiarum est fundamentum propinquitatis, & distantiae: ut per se manifestum est in quantitativa praesentia: de sacramentali vero, & in superioribus declaratum est & videtur res certa ex principis fidei, non enim nunc contendimus, an haec propinquitas, vel distantia sit vera relatio realis praedicamentalis: nihil enim ad mysterium fidei explicandum spectat: sed agimus de reali propinquitate, quae per modum relationis facilius intelligitur, & explicatur, vel per negationem quandam indistantiae: atque hoc modo constat ex doctrina fidei, Christi corpus per sacramentalem praesentiam fieri indistantem ab speciebus panis: & consequenter fieri propinquum aliis corporibus, quibus ipsae species panis propinquae sunt.

Differunt autem haec praesentiae primo: quia corpus quantum, naturali modo existens in loco, ita occupat spatium, quod replet, ut ab illo necessario excludat omnem aliam quantitatem, naturali modo extensam & existentem in loco: hac enim ratione, quando unum corpus ingreditur aliquem locum, inde expellit corpus ibi praexistens: neque naturaliter fieri potest, ut sibi penetratur: at vero in sacramentali praesentia non ita contingit: nam per illam ita fit Christus praesens ubi fuerat substantia panis, & vini, ut ab illo loco non excludat totam panis, & vini quantitatem, sed relin-

Conuenientia interpretata sensus naturalem & sacramentalem Christi.

Differentia plures inter easdem propinquatur.

quat eam cum eadem extensione, & loci occupatione, quam antea habebat. Hoc enim modo docet si des: peracta consecratione, esse Christum presentem intine quantitati panis, & vini, secundum omnes eorum dimensiones, sicut antea erat eorum substantia. Presentia ergo sacramentalis Christi non est impossibilis in eodem loco vel spatio cum naturali presentia alterius corporis quanti.

Secundo differat, quia per naturalem presentiam corpus extenditur in ordine ad locum, ita ut totum sit in toto, & pars in parte: quia, sicut totum corpus excludit totum aliud corpus ab eodem loco, quia cum illo penetrari non potest: ita pars corporis excludit a suo partiali loco aliam eiusdem corporis partem: quia etiam earum quantitates partiales penetrari non possunt, supposita quod nulla fiat mutatio in raritate, aut densitate, at vero per sacramentalem presentiam ita fit presens Christi corpus, ut nullam recipiat extensionem, aut commensurationem in ordine ad quantitatem panis, vel alterius corporis, cui fit presens. Supponimus enim ex fide, Christum esse totum sub speciebus panis, & vini, & sub singulis partibus earum, ut infra, q. 76. latius probandum est. Unde fit partes corporis Christi, sic presentes, non se excludere mutuo ab eodem spatio: nam, ubi una est, ibi sunt omnes aliae: & consequenter fit: non habere eas extensionem in ordine ad spatium seu locum, cui sunt presentes. Et haec differentia sequitur ex priori, nam, si tota quantitas corporis Christi non excludit ab eodem spatio quantitatem panis, multo minus necesse est, ut quantitas vini partis corporis Christi excludat reliquarum partium quantitatem.

Atque hinc oritur tertia differentia: nam presentia quantitativa duplicem habet extensionem: unam ex parte subiecti, quia partialiter una est presentia manus, alia pedis, alia capitis, &c. aliam in ordine ad spatium, seu per commensurationem partium corporis presentis ad partes spatij, veri, vel imaginarij, cui est presens: quia singulae partes sunt in diversis partibus spatij: at vero sacramentalis presentia corporis Christi, quamvis ex parte subiecti diuisibilitatem quandam, & extensionem habeat, quia est tali subiecto proportionata: alia enim est partialis presentia in manu, alia in pede, alia in capite, &c. quia in rigore, & de potentia absoluta loquendo, posset manere una sine alia, in quo differt haec presentia a presentia substantiae angelicae, quae ex parte subiecti omnino est indiuisibilis, eo quod subiectum non habeat partes: nihilominus tamen per comparisonem ad spatium, haec sacramentalis presentia non est intrinsece diuisibilis: quia presentia totius corporis, & omnium partium eius non habet necessariam habitudinem ad diuersas partes spatij, neque ad spatium diuisibile: quia, ut diximus, ubi per hanc presentiam constituitur una pars corporis, ibi ponitur totum corpus: quia in ordine ad spatium pars non est extra partem, sed omnes esse possunt etiam in indiuisibili: est ergo haec presentia, sub hac ratione, suo modo indiuisibilis.

Solutio.

Dices, Etiam in ordine ad spatium est haec presentia diuisibilis: alia enim est partialis presentia, quam habet corpus Christi in una parte specierum sacramentalium, ac ea, quam habet in alia parte specierum: cuius signum manifestum est, quia potest una pars ab alia separari, consumpta, vel separata parte speciei. Respondetur: ideo dixi, per se, & intrinsece, quia huiusmodi latitudo talis presentiae non est simpliciter necessaria, cum presentia totius corporis saluari possit in ordine ad indiuisibile spatium: & quia ex vi talis presentiae, partes rei presentis non dicunt habitudinem ad diuersas partes spatij, & in hoc consistit propria differentia, quam constitutum inter sacramentalem, & naturalem presentiam corporis quanti: hinc autem differentia, seu proprietati non

Obiectio.

repugnat, quod eadem presentia possit habere diuisibilitatem aliquam in ordine ad spatium, non per commensurationem partium corporis, ad partes spatij, sed quasi per reduplicationem eiusdem corporis in pluribus partibus spatij, ut probat argumentum factum: quae diuisibilitas etiam in presentia substantiae angelicae reperiri potest, ut per se constat.

Ex his ergo oritur ratio dubitandi in proposita quaestione: an scilicet, praedictae differentiae sint sufficientia signa essentialis diuersitatis inter has praesentias, vel tantum accidentalis. Videntur enim omnia, quae dicta sunt, saluari posse de potentia Dei absoluta per solam accidentalem variationem, vel repetitionem naturalem, & quantitativam presentiam: non est ergo, quod fingamus nouum quandam modum presentiae differentis in specie, qui vix poterit mente concipi, aut intelligi. Antecedens declaratur, nam omnes differentiae assignatae solum in hoc fundantur, quod Christi corpus est totum in toto, & in qualibet parte spatij: sed hoc fieri potest per naturalem presentiam quantitatis partium omnium eiusdem corporis se inuicem penetrantium in eodem spatio: ergo nihil aliud necessarium est: nam, quando Deus ponit duo corpora penetratiue in eodem loco, non dat illis nouum modum presentiae localis; sed conseruando potius naturales praesentias, quae naturaliter simul esse non possent, facit, ut actu non se excludant ab eodem loco: sicut, si conseruaretur duas qualitates contrarias in eodem subiecto, non tolleretur, nec mutaretur positiuos effectus formales earum, sed impediret tantum repugnantiam: atque ad eundem modum, ut Deus constituat quadrupedale corpus in bipedali spatio, non est necesse, ut mutet naturalem modum presentiae, sed solum, ut faciat, dimidiam partem illius corporis cum altera parte aequali penetrari, & eodem modo poterit totum illud corpus in spatio pedali constitui: & in dimidia parte illius, & in qualibet minori parte etiam si in infinitum minuatur: ergo per solam penetrationem partium, & per quantitativam presentiam quasi repetitam, & multiplicatam in toto corpore, & in omnibus partibus eius in ordine ad omnes partes spatij potest optime fieri praedictus effectus exultus totius corporis in toto, & in singulis partibus spatij. Atque ita videntur nonnulli Scholastici hoc mysterium satis explicare: praesertim Soto in 4. di. 10. q. 1. a. 4. post argumenta Ochami, & Gabr. lect. 43. in Canonem.

Nihilominus dicendum est, sacramentalem presentiam corporis Christi in Eucharistia esse modum quandam supernaturalem, & essentialiter, & specie diuersum, a modo presentiae, quem quantitas habet in loco, quando illud replet, & occupat, modo sibi conuenienti naturali. Hanc conclusionem sumo ex communi doctrina Theologorum in 4. dist. 10. docentium (ut infra videbimus) quantitatatem corporis Christi priuari in hoc sacramento extensione in ordine ad locum: quae extensio nihil aliud est, quam presentia naturalis illius propria, & quantitativa: at vero, si presentia corporis Christi in hoc sacramento non esset diuersa rationis a presentia naturali quantitatis, esset vera extensio in ordine ad locum: non ergo careret corpus Christi in sacramento tali extensione, sed potius haberet illam saepius repetitam, & multiplicatam, & sic posset esse totum in toto, & in qualibet parte spatij, seu sacramentalium specierum. Deinde significat haec sententiam Diuus Thom. tota q. sequente, dum docet, hanc presentiam non esse per modum quantitatis, sed per modum substantiae: effectus adeo supernaturalem, ut non possit etiam ab intellectu angelico naturaliter videri: quomodo dicunt alii authores, hanc presentiam, non solum esse supra naturam, sed etiam supra intellectum. Altius d. lib. 4. sum. tract. 5. c. 4. Alenfis 4. par. q. 40. memb. 3. ar. 4. Bonau. in 4. dist. 10. ar. 1. q. 1. At vero, si modus huius presentiae non esset diuersa rationis, & speciei, a modo naturalis presentiae quantitatis: reuera non esset supernaturalis, sed solum multi-

multiplicatio, & penetratio talium presentiarum in eodem corpore, & in omnibus partibus eius esset supernaturalis, in fieri potius (ut sic dicam) quam in aliqua refacta. Vnde neque per se esset angelo inuisibilis, quia quilibet presentia naturalis, & consequenter quilibet multitudo earum, potest ab angelo naturaliter cognosci, sicut quando duo corpora penetratiue sunt in eodem loco, potest utrumque eorum presentia mutua, & intima ab angelo naturaliter cognosci. Præterea ratione sic arguuntur ex principiis positis: quia naturalis presentia quantitatis, essentialiter includit extensionem partium in ordine ad locum, sed presentia sacramentalis corporis Christi non includit hanc extensionem: ergo essentialiter differunt. Maior consistit ex Philosophia, & ex ipsius terminis: nã licet extensio in ordine ad locum, non sit de essentia quantitatis, tamen est de essentia illius presentie localis, quæ naturaliter debetur quantitati: & est etiã passio eius: imo formaliter & essentialiter sunt vna & eadem passio. Minor autem, & est commune axioma Theologorum, ut dixi, & declaratur variis modis. Primo, quia, si illa presentia includeret in ratione sua extensionem in ordine ad locum, partes etiã corporis Christi, ex vi & natura talis presentie sese mutuo excluderent ab eodem loco, & presentia totius corporis Christi naturaliter pugnaret cū quantitate panis, eamq; à suo loco expelleret, nisi speciali miraculo diuinitus impeditur: hæc autem omnia sunt absurda, & præter finem, & rationem huius mysterii. Secundo, quia si illa presentia haberet extensionem in ordine ad locum: ex vi vnus tantum presentia esset Corpus Christi totum in vno integro loco, & pars in parte eius. Vnde, ut omnes partes corporis essent in singulis partibus spatii, necessarium esset, ut per iteratã seu repetitam presentiam, & extensionem, vna pars constitueretur, vbi est alia: ita ut, si per vnã presentiam localem intelligitur, caput corporis Christi esset in suprema parte specierum sacramentalium, & pes in infima, per aliam presentiam intelligantur è contrario pedes esse in superiori parte, & caput in inferiori, atque in hunc modum in infinitum variari, & multiplicari, & penetrari presentias, donec partes omnes corporis in omnibus partibus loci coincidant: hoc enim totum necessario sequitur ex alio dicendi modo, vel potius præsupponitur ad eam partium penetrationem, quam illa sententia fingit: consequens autem videtur valde absurdum, tum quia iuxta hæc rationem explicandi presentiam Christi in sacramento, necesse esset intelligere in corpore Christi varios situs & positiones valde indecentes: nam secundum vnã presentiam esset rectus, secundum aliam vero inuersus omnino, & similia quæ incredibilia sunt: cum etiam, quia oporteret, has presentias esse multitudinem infinitam, ut possent singulas partes corporis in singulas partes spatii cadere: nam hæc partes in infinitum diuidi possunt: vnde sit, ut situs corporis in eadem spatium possint in infinitum variari, ut per se constat: ut ergo omnes partes corporis per huiusmodi iteratam presentiam adint omnibus spatii partibus, necessarium esset, tales presentias simul esse actum infinitas, quod est reuera inconueniens: nam illa presentie essent in re ipsa distinctæ, & possent à Deo separari, atque vna sine aliis conferuari, quia per accidens, & ex sola Dei voluntate multiplicantur. Tertio hic modus presentie, & omnis hæc presentiarum multiplicatio non esset satis, ut totum Christi corpus & omnes eius partes constituerentur in quolibet puncto indiuisibili hostie: cum tamẽ hoc necessarium sit ad huius mysterii veritatem, ut infra ostendemus. Sequela patet, quia per quantitatiuam presentiam, includentem extensionem in ordine ad locum, non cadit, seu respondet in puncto spatii, nisi punctum indiuisibile corporis existentis in spatio: ergo etiam si illa presentie variarentur & multiplicarentur, cum eadem extensione, nun-

quã partes corporis erunt in indiuisibili puncto spatii: sed ad summum, varia indiuisibilia corporis Christi puncta erunt, & quasi se penetrabunt in eodem puncto hostie consecrate, atque ita non, vbiunque est aliquid corporis Christi, ibi est totum Christi corpus, quod est valde absurdum.

Vltimo vix potest intelligi, corpus grãdioris quantitatis, retinens extensionem aliquã in ordine ad locum, absq; vlla condensatione constitui in minori loco: sine imperfectione magna, & quasi confusione, seu complicatione totius corporis, & partium eius, quod abhorret mens cogitare in corpore Christi: nõ est ergo hæc presentia hoc infimo modo cogitanda, sed altiori, magisq; abstracto ab huiusmodi materialibus imperfectionibus, nam, quod hoc magis deceat tale mysterium, per se notum est, quod vero nullam inuoluat repugnantiam, ex dicendis constabit.

Ex hoc autem infero primo, cum D. Thom. in 4.^a ^{1. illatio.} dist. 10. q. 1. art. 4. quæstionum 3. ad 2. & 3. hanc presentiam sacramentalem esse participationem quandam presentie localis, quam habent spirituales substantie in locis suis: non quod omnino sint eiusdem rationis: differunt enim ex parte subiectorum, quibus accommodantur, nam presentia angelica realiter spiritualis est, & indiuisibilis ex parte subiecti: hæc vero presentia corporis Christi est materialis, & diuisibilis ex subiecto, sed quod hæc presentia imitetur illam in hoc, quod ex natura sua sit absq; extensione sui subiecti in ordine ad locum, totumque illud indiuisibiliter constituit in loco, seu spatio secundum comparationem corporis ad spatium, & in hoc consistit proprie ratio huius presentie, & essentialis differentie eius à quantitatiua presentia naturali, ut declaratum est.

Secundo infero ex dictis, hanc presentiam nõ solum differre à naturali presentia quantitatiua, sed etiam ab illa naturali presentia, quã materialis substantia habet, sub quantitate sua. Supponendo enim substantiam materialem, & quantitatem esse res omnino distinctas, consequenter etiam statuendum est, quamquam similes sint, & se se comitentur, habere tamen presentias, re ipsa, distinctas: quia vnus cuiusq; rei presentia est intrinsecus, modus eius: vnus, & separari, re ipsa, possunt: sicut nunc, quãdo substantia panis definit esse, manente quantitate, nõ solum perit substantia panis, sed etiam presentia eius, seruatur autem quantitas cum sua presentia: & è contrario possent Deus destruere quantitatem panis, & presentiam eius, conseruata substantia, in eadẽ presentia & reali propinquitate, & distantia ad res alias: nulla enim in hoc inuoluitur repugnantia, ut latius Philosophi docent, & in sequentibus etiam attingemus: habet ergo substantia materialis, sub quantitate, suam propriam realem presentiam localem. Inferimus ergo ex dictis, sacramentalem presentiam corporis Christi, etiam esse diuersæ rationis ab hæc presentia substantie materialis: quia hæc presentia connaturalis materiali substantie per se non habet indiuisibilitatẽ aliquam, etiam in ordine ad spatium: nam, licet, separata quantitate à substantia per potentiam Dei, possent omnes partes substantie in eodem indiuisibili puncto collocari, quia, ablata quantitate non necessario se expellerent ab eodem spatio, cum hic effectus à quantitate naturaliter proveniat: tamẽ hoc accidentarium esset, & non simpliciter necessarium: quia etiam possent talis substantia constans ex partibus substantialibus entitatiue distinctis habere illas presentes spatio diuisibili, ita ut tota substantia esset in toto, & pars in parte spatii: quia hoc ipso, quod plures entitatiue sunt, non est necessarium, ut, vbi vna est, sit & alia: sicut duo angeli, licet quantitatẽ non habeant, tamen, quia distincti sunt, possunt etiam diuersis locis esse presentes: sic igitur presentia hæc naturalis substantie materialis, ex natura sua constituit subiectum suum presens, cum extensione quadam, ita

dam, ita, ut sit totum in toto, & pars in parte: at vero sacramentalis praesentia, natura sua potius postulat, ut totum subiectum suum faciat indivisibiliter praesens, ita, ut ibi sit totum, ubi fuerit pars eius, & consequenter totum sit praesens in toto, & totum in singulis partibus spatii ad modum praesentiae spiritualis, cuius haec est participatio, ut dictum est.

Deinde potest hae differentia aliter exponi, nam substantia materialis, ex vi praesentiae, sibi connaturalis, & adaequata, nunquam potest esse tota in toto spatio, & tota in qualibet parte eius; nam, si sit coniuncta quantitati, coextenditur illi, & commensuratur, ut per se constat: si vero fingatur talis substantia, sine quantitate, aut omnes eius partes entitativae cohaerent ad eundem punctum (ut quidam putant esse necessarium, & nos solum credimus esse possibile) & tunc toto quidem substantia & omnes eius partes essent praesentes in eodem loco, non tamen esset tota in qualibet parte, quia spatium, seu locus non haberet partes, cum indivisibilis esse supponatur: si autem talis substantia maneret praesens spatio divisibili, & extenso (prout etiam credimus esse possibile) tunc tota substantia esset praesens toti, & pars parti: quia haec substantia non est nata, natura sua, ad existendum veluti replicata in pluribus locis integris, vel partibus: & ideo, si habet praesentiam ad spatium divisibile & extensum, per diversas partes suas est praesens diversis partibus spatii: & si habet compositionem partium in ordine ad spatium, necessario habet etiam compositionem ex parte subiecti, & secundum diversas partes eius ad diversas partes spatii comparatas: at vero sacramentalis praesentia ex natura sua apta est constituere subiectum totum in toto spatio, & totum in qualibet parte eius. Unde, quando respicit spatium indivisibile, habet quidem compositionem, & divisibilitatem quandam ex parte eius, non tamen iuxta extensionem partium subiecti, sed altiori modo scilicet, per quandam repetitam praesentiam totius subiecti in omnibus partibus spatii. Unde etiam firmiter, ut haec naturalis praesentia materialis substantiae non pugnet cum naturali praesentia quantitatis, sed potius ex natura rei coniuncta sit cum illa, ut diximus, praesentia autem sacramentalis, ex natura sua, excludit quantitativam, seu naturalem praesentiam quantitatis: quia impedit extensionem eius in ordine ad locum. Sunt ergo haec praesentiae ex natura sua valde divergentes: atque constat, sacramentalem praesentiam esse prorsus supernaturalem, nec posse esse connaturalem alicui corpori, seu quantitati: sicut non possunt spirituales proprietates esse connaturales materialibus substantiis, ut tales sunt.

Tertio ex dictis inferitur resolutio dubii supra tacti, an haec praesentia sacramentalis dicenda sit localis, necne. Quod potest magis ad quaestionem de nomine quam de re spectare: nam, si per localem praesentiam intelligamus proprium locum, seu ubi, physicum, constat, hanc praesentiam non esse localem: quia huiusmodi ubi, si sit intrinsecum, nihil aliud est quam praesentia quantitativa, connaturalis corpori quanto; quam diximus esse diversae rationis a praesentia sacramentali: atque hoc modo dici solet, Christum non esse in hoc sacramento localiter praesentem: & eodem sensu dicit interdum Augustinus. Christum tantum habere unam praesentiam localem, 20. contra Faustum, cap. 11. Sic etiam D. Thomas, infra q. sequente ar. 5. negat Christum esse in hoc sacramento, tanquam in loco: quia neque habet intrinsecum ubi physicum, ut declaratum est: neque etiam habet proprium locum extrinsecum ambientem: nam, vel ille esset ipsa quantitas, seu species panis, & hoc non, quia Christus non est in illis speciebus, per modum locati extrinsecus circumdati, sed per modum substantiae, intime sub eis existentis: vel esset extrinseca superficies, ambiens species panis, & haec non comparatur ad corpus Christi per propriam eius quantitatem, sed

per alienam, sibi non inhaerentem, & ideo non est proprie locus eius: sicutigitur in hac proprietate & rigore stando, neque haec praesentia localis est, neque rationabilius dicitur Christus hic esse localiter. At vero, si per localem praesentiam intelligamus quamlibet realem, & substantialem praesentiam, ratione cuius res hic adest, potius, quam alibi: sicut huiusmodi praesentia, localis est, ad eum modum, quo praesentia angeli, existentis in suo loco, localis est: nam huiusmodi denominatio non connotat aliquem modum physicum, seu quantitativum occupandi spatium, sed modum substantialem, aut entitativum, ratione cuius sit, ut spatium illud, cui res dicitur esse praesens, non sit omnino vacuum, sed tali re, vel substantia plenum: & hoc modo loquuntur saepe Patres quos praecedentibus disputationibus retulimus, de hac sacramentali Christi praesentia dicentes, ratione illius Christum esse hic, & esse potius in hoc loco, quam in alio. Atque hoc sensu dici etiam potest, Christum esse hic, aliquo modo, localiter, ut recte notavit Alensis 4. par. q. 40. memb. 3. ar. 7. & explicatur facile per proportionem ad locum angelorum: nam, si consideremus illud, quod est quasi intrinsecum ubi, habet hic Christus suam realem praesentiam, quae est intrinsecus modus corporis eius: si autem (iuxta multorum sententiam) consideremus extrinsecum locum, qui, respectu angeli, est aliquod corpus, cui virtutem suam, seu operationem applicat, sic species ipsae sacramentales dici poterunt quasi angelicus locus corporis Christi: quia & in eis mirabiliter operatur, ut inferius dicemus, & ibi habet specialem modo applicatam virtutem suam, ut per eas species nostram salutem operetur.

Atque hinc etiam obiter expeditur aliud dubium, scilicet, an corpus Christi, ratione huius praesentiae, sit capax relationis realis propinquitatis, vel ad ipsas species, vel ad locum specierum, vel ad alia corpora: Capreolus enim in 4. dist. 10. q. 3. ad 4. Durandi, dubius est. Palud. vero, ibidem, q. 3. in partem affirmantem magis inclinatur: ego vero nullam rationem dubitandi invenio, si supponamus, relationem propinquitatis fundatam in praesentia quantitativa, aut in qualibet alia creata, esse realem, quod hic disputandum non est, sed solum dicendum, eandem esse relationem, de hac praesentia, & de reliquis creatis: nam etiam haec sacramentalis praesentia, est finita, & potest esse terminus alicuius mutationis; & ratione illius potest res magis vel minus ab aliis realiter distare, ut in principio huius disputationis diximus.

Superest, ut quibusdam obiectionibus & difficultatibus satisfaciamus, quae, licet inferius quae 76. tract. 1. dist. 1. tractari possent, hic vero sunt necessariae, ubi rei essentia & modus & possibilitatem huius praesentiae consideramus. Videtur ergo impossibile, ut corpus quantum recipiat talem modum praesentiae, qualem nos descripsimus, quia huiusmodi corpus essentialiter est divisibile, & extensum: ergo non potest indivisibiliter constitui in rerum natura: sicut & contrario, quia spiritus est intrinsece indivisibilis, non potest divisibiliter, & extense in loco constitui.

Secundo non potest quantitas concipi in rerum natura sine figura: quia est intrinsecus terminus eius: rursum neque figura intelligi potest sine extensione, in ordine ad locum, quia ex illa cofurgit: unde per mutationem eius mutatur, & consequenter, omnino ablata extensione locali, omnino est aufereetur figura: sicut ergo hoc est impossibile manente quantitate, ita etiam illud: ergo impossibile est intelligere in corpore quanto praesentiam omnino excludentem localem extensionem: ergo differentia a nobis assignata est etiam impossibilis.

Tertio, si corpus divisibile esset indivisibiliter in loco, posset dividi in omnem suam partem, quod tamen est impossibile. Sequela pater, nam, cum in se maneat intrinsece divisibile poterit a Deo dividi: cui vero indivisibilitate existat, non est maior ratio, cur

August.

ex una parte potius, quam ex alia diuidatur: diuide-
tur ergo in omnem partem.

Quarto, quia si humanum corpus esset indiuisibi-
liter in loco, modo à nobis explicato, non magis di-
staret una pars ab alia, quam reliquæ, id est, manus à
capite, uerbi gratia, quam humerus: consequens est
fallum: ergo, sequela patet, quia omnes partes æque
essent presentes, etiam in diuisibili puncto seu spatio:
ergo & inter se æque distabant: falsitas aut consequen-
tis probatur: quia hoc esset contra naturalem com-
positionem talis corporis: destrueretur enim debita
organizatio eius, quæ intrinsece requirit talè ordinè
scilicet, ut talis pars mediet inter alias, & consequen-
ter ut extrema partes magis inter se distent, quam ab
ea, quæ interiacet.

Quinto, quia ex modo, quo explicuimus hæc Chri-
sti præsentiam, sequitur, illam esse compositam ex in-
finitis præsentis perfectis, & diuisibilibus ac æ-
qualibus ex parte subiecti: hoc autem compositio-
nis genus vix potest mète concipi. Sequela declara-
tur, nam Corpus Christi totum est præsens, quasi cõ-
tinuè, speciebus, seu quantitatibus vnus hostiæ, & om-
nibus partibus, lineis, ac punctis eius: ergo & ex par-
te corporis Christi necesse est, intelligere vnã præ-
sentiam quali continuam, & diffusam per totam hos-
tiæ quantitatem & ex parte ipsius hostiæ in singulis
partibus, & punctis eius, necesse est intelligere inte-
gram præsentiam totius Corporis Christi diuisibile
ex parte eius, quam, necesse etiam est, in infinitum
multiplicari, sicut partes proportionales specierum
quantitatis, vel puncta eas continuati infinita sunt:
conabit ergo illa integra præsentia Corporis Chri-
sti ex illis præsentis infinitis æqualibus, & diuisibi-
libus ex parte subiecti, adeoque integris, & perfectis,
ut possit vnacumque illarum per se esse ab aliis separata.
possit enim Corpus Christi totum cõseruari præ-
sens in qualibet parte minima specierum per se sola,
imo & in quolibet puncto. Vltimo obiicit potest Aug-
ustinus, Episto. 57. ad Dardan. dicens, Spatia tolle corpo-
ribus, & nunquam erunt, & quia nunquam erunt, ne-
que erunt: scit ergo, non posse intelligi corpus exi-
stens, & nullum spatium occupans.

His & similibus argumentis conuincuntur hære-
tici, qui negant esse possibilem hanc Christi præsen-
tiam, nonnulli vero & Catholicis negant, hanc præ-
sentiam conuenire quantitati Corporis Christi, de
qua procedunt argumenta facta, sed soli substantiæ,
quam dicunt esse in hoc sacramento sine quantitate,
ut opinatur Durandus: & idem ex parte sentiunt No-
minales: quamuis diuerso modo, & ex diuersis prin-
cipiis, cum quibus disputandum est infra, q. 76. est e-
nim hæc Durandi sententia plusquam falsa, ut ibi vi-
debimus. Alij vero ex Catholicis, quamuis negare
non audeant, quantitatem Corporis Christi esse in
Eucharistia, & præsentem fieri per sacramentalè præ-
sentiam: tamen, ut effugiant argumenta facta, dicunt,
quantitatem illam non tribuere corpori Christi ef-
fectum suum formalem, sed solum esse illi intime
præsentem. Quia non repugnat (inquit) accidere ef-
fectum coniunctum subiecto, quali in actu primo,
& non exercere in illa causalitatem formalem, quæ est
veluti actus secundus, qui suspendi potest, saltem per
suspensionem diuini concursus. Ita refert Ledesma
in 1. part. 4. quaest. 17. art. 3. Hæc tamen sententia intel-
lecta de proprio & primo effectu formali quantitatatis,
de quo reuera loquitur, & omnino falsa est, & inuti-
lis ad difficultates positas expediendas. Prior pars pro-
bat, quia, non solum certum est, quantitatem cor-
poris Christi in hoc sacramento esse, sed etiam est æ-
que certum, Corpus Christi in sacramento esse quan-
tum: atque adeo quantitate affectum, & informatum:
imo ideo certum est, quantitatem in sacramento ef-
fectum, necesse est dicere, Corpus Christi ibi esse quan-
tum, ut possit esse figuratum, organicum, & pulchrũ.
Quod ita declaratur: nam, vel quantitas corporis

Christi in hæret illi existenti in sacramento: vel non:
si inest: ergo necesse est, ut in illo habeat suum effe-
ctum formalem, quia non inest, nisi ut forma. Vnde
talis in hæretio includit in suo intrinseco, & essentiali
conceptu vnionem per modum formæ cum depen-
dentia à subiecto, in genere causæ materialis: vnde
ex vtroque resultat vnum compositum ex subiecto
seu potentia, & actu formali. Vnde in hoc sensu im-
plicat contradictionem, accidens actu in hærens
subiecto priuari omni effectu formali suo, conser-
uata actuali in hæretione: nec maior Dei concursus
requiritur ad effectum formalem, quam ad actualè
in hæretionem in subiecto. Si autem quantitas illa
non in hæret corpori Christi, erit tantum concomi-
tante præsens: quod licet non sit impossibile, est
tamen impertinens, & ex nullis principiis fidei
colligi potest: quia quantitas hic non adest, nisi, ut
afficit corpus, & illud necessario comitatur ratio-
ne naturalis vnionis, quam cum illo habet, quæ est
per in hærentiam & informationem: ablata ergo
hac vnione, nullum est principium ad asserendum,
adesse hic quantitatem corporis Christi. Denique
probatur posterior pars, scilicet, hanc sententiam ef-
se inutilem ad argumenta soluenda: quia, licet dem-
strare quantitatem posse priuari suo effectu formali, re-
spectu substantiæ: tamen cum ipsa quantitas intrin-
sece, & per se ipsam quanta sit, non potest priuari in-
trinseca partium compositione, & extensione: quia
in ea consistit propria entitas eius: & in ea procedere
possunt omnia fere argumenta facta: imo aliqua eor-
um, præsertim quintum, accommodari possunt ad
substantiam ipsam materialem, etiam quantitate
priuatam.

Alia responsio satis vulgaris esse solet, duplicem *Responso ad*
extensionem conuenire corpori, ratione quantita- *tera commin-*
tis: vnã, ratione ipsarum partium in se, seu inter *nis examine*
se: alteram in loco, seu in ordine ad locum: & prio- *107.*
rem esse proprium effectum formalem quantita-
tis inseparabilem ab illa: posteriorem vero esse ve-
luti proprietatem, vel passionem consequentem,
quæ impediri potest. Vnde existimant, solum posse
facile argumenta facta, quia solum procedunt in
corpore quauto habente extensionem in ordine
ad locum. Sed ut omittam, nonnulla ex argumentis
factis, præsertim quintum, procedere de corpore,
quocumque modo extensio etiam in ordine ad se,
prædicta distinctio, quamuis recte explicata fortas-
se vera sit, tamen difficultate non caret. Interrogo e-
nim quid sit, quantitatem extendere partes substan-
tiæ in ordine ad se: aut enim est facere, vnã partem
substantiæ non esse aliam entitatis, & formaliter
& hoc non potest pertinere ad effectum formalem
quantitatis, sed potius ordine naturæ præsupponi-
tur, ut quantitas materiali substantiæ possit in hæ-
re. Primo quidem, quia vnuerfim nulla entitas siue
fit tota, siue pars, potest ab alia entitatis seu reali-
ter distingui per aliam entitatem, tanquam per cau-
sam formalem distinctionis, sed per se ipsam: nam
vnacumque res per id, quod est, ab alia distinguitur: nã
distinctio supra entitates eorum, quæ distinguuntur
solâ addit negationem. Secundo, quia entitas subie-
cti substantialis ordine naturæ prior est, quam acci-
dens illi in hærens: ergo est etiam prior, quam quan-
titas: ergo vel illa entitas, prout sic præsupposita, est
indiuisibilis, entitatis: & hoc non: quia alias non
posset extendi entitatis per quantitatem superue-
nientem, quomodo enim posset quantitas multipli-
care partes entitatis in re secundum se indiuisibili
entitatis? Vel illa entitas secundum se, & prout sup-
ponitur quantitati, est entitatis diuisibilis in par-
tes substantialiter distinctas: & ita non poterit talis
extensio partium secundum se & in entitate sua esse
effectus formalis quantitatis: quia quantitas in nul-
lo genere causæ, etiam materialis, vel efficientis po-
test supponere secundum ordinem naturæ effe-
ctum

ctum suum formalem, nec subiectum ipsum quantitatis quoad entitatem suam, est effectus formalis quantitatis, sed quantum ad aliquid additum suæ entitati: distinctio autem entitativa partium nihil addit supra entitatem earum, præter negationem, ut dictum est. Tercio à posteriori declaratur: quia, si Deus, destructa quantitate, conservaret materialem substantiam corporis humani, entitas materiæ, quæ nun c est in manu, maneret entitativè distincta ab entitate materiæ, quæ est in pede, vel in capite: implicat enim, entitates prius distinctas, & realiter manentes, coalescere in vnam indivisibilem entitatem: nam, quamvis possint poni simul in vno puncto, vel in divisibili spatio; tamen vna non potest esse alia, cum sine entitates formales quantitatis, facere partem substantiæ extra partem esse in ordine ad se. Vnde vterius colligi videtur, si extensio partium, vel quod vna sit extra aliam, est effectus formalis quantitatis, solum posse id esse in ordine ad locum, vel spatium. Probat: quia hoc non potest intelligi absolute, & in se, ut demonstratum est, neque etiam in ordine ad aliquod subiectum: quia partes materiæ, quæ per quantitatem extenduntur, non sunt in subiecto; sed potius ipse sunt primum subiectum: ergo erit in ordine ad spatium, vel locum; quia nihil aliud excogitari potest, erit ergo primarius effectus formalis quantitatis facere, ut vna pars substantiæ sit extra locum, seu spatium alterius, & ita destruitur communis illa distinctio & obiectiones factæ suam vim retinent. Nec refert, quod quidam dicunt, quantitatem extendere partes substantiæ non entitativè, sed quantitativè. Nam hoc ve eodem revolvitur, vel in solis verbis consistit, & idem per idem explicat: interrogabo n. quid sit extendere quantitativè, & quicquid respondeatur, procedent, sine dubio, argumenta facta.

Communis sententia explicatur quæ assurgatur vna solutio distinctum.

Igitur, non impugnando, sed explicando potius communem sententiam, dicendum existimo, materialem substantiam, non habere à quantitate intrinsecam, sed ad sensum nostrum. Primum itaque habet hæc substantia à quantitate ita occupare locum, ut vna pars excludat aliam ab eodem spatio: & consequenter, ut inter se localiter distent: & similiter inde habet substantia corporea, ut aliam similem ab eodem loco excludat, & impenetrabilis sit, & alteri corpori resistat, quamdiu non dividitur & loco pellitur. Possunt autem hæc omnia dupliciter intelligi in substantia quanta: primo aptitudine tantum, seu potentia proxima; Secundo, in actu exercitio, ut sic dicam. Priori modo pertinet ad primarium effectum quantitatis, inseparabilem ab illa, etiam per diuinam potentiam: nam hoc ipso, quod corpus est quantum, aptum est, natura sua, sic occupare spatium: vnde consequuntur cætera, quæ numeravimus, nec potest privari hac naturali aptitudine, retenta quantitate neque è contrario potest intelligi substantia habere hanc aptitudinem, nisi prout est affecta quantitate, & ratione illius. Posteriori autem modo non pertinent hæc ad primarium effectum formalem quantitatis, sed sunt veluti proprietates naturales consequentes, quæ proinde impediri possunt, conservata quantitate. Et iuxta hæc duo membra explicari potest communis distinctio de extensione in ordine ad se, vel in ordine ad locum: nam prior illa aptitudinalis dispositio dici potest extensio quædam corporis, secundum se: quia ratione illius aptum est occupare spatium extensum, & semper in se retinet illam extensionem, seu dispositionem; quamdiu re-

tinet quantitatem, siue actu ita occupet locum, siue non: posterior vero dici potest extensio in ordine ad locum: quia consideratur secundum actualem modum, quo corpus occupat spatium extensum per commensurationem, seu extensionem partium respectu illius.

Argumenta ergo facta procedunt de corpore quanto actu occupante locum, modo extenso proprio, & connaturali quantitati: corpus autem Christi in hoc sacramento, quamvis reuera quantum sit, & in se ita dispositum, ut suæ naturæ relictum, loci esset prædicto modo occupaturum, ac repleturum, diuina tamen virtute recipit altiore modo presentia, impediturque, ne modo sibi connaturali & extenso spatium repleat. Hoc autem esse possibile, quamquam directe demonstrari non possit, quia est valde supernaturale mysterium: satis tamè est, quod non demonstretur impossibile, neque possit vlla ratio ad impossibile probandum afferri, quæ non possit sufficienter dissolvi: ut ex dicendis constabit: neque enim amplius in mysteriis fidei exigendum est. Deinde ratione sola naturali vtendo, asserere possumus coniecturas, quibus hoc fit aliquo modo creditibile. Prima, quia actu occupare locum, est quid distinctum ab esse quantum: vnde & ab Aristotele in diuersis prædicamentis constituntur, & illud prius mutari potest, altero immutato manente, quoad intrinsecum esse quantitatis. Vnde hoc esse quantum comparatur ad localem presentiam, ut principium, & ut prius ad posteriori: quid ergo mirum, quod possit Deus id, quod est prius, sine posteriori conservare? Secundo addit Scotus, quod corpus quantum, conservata eadem quantitate, potest privari hoc, & illo loco, seu spatio & quocunque illatum, seu determinate sumpto, quamvis consule necessario sit in aliquo loco: ergo non est, quod per potentiam Dei absolutam aliquid amplius non possit fieri: atque adeo quod possit corpus quantum privari extensa, seu quantitativa loci repletionem. Quam rationem aliqui Theologi impugnant, & possit facile fieri, si, ut ratio efficax, adduceretur: sed non ita iudicanda est, sed ut suadens, & manu ducens intellectum ad ita iudicandum, quamdiu demonstrata non fuerit implicatio contradictionis. Atque eodem sensu potest asserri tertia coniectura: quia experimur, media condensatione naturaliter fieri, ut corpus, quod prius erat extensum per grande spatium, & totum illud quantitativè replebat, postea contineatur in breuissimo spatio, nulla deperdita quantitate, ut est opinio probabilior: quid ergo mirum, quod possit Deus, absque condensatione media continere corpus grandioris quantitatis sub minori, vel etiam in spatio non extenso, & sine vlla actuali extensione locali?

Præter has coniecturas possumus alias sumere ex aliis principijs fidei pro his, quæ illa recipiunt. Prima est: quia Deus constituit duo corpora quanta in eundem locum penetrando illa: ut constat ex mysteriis natiuitatis, & resurrectionis Christi: & superioris tomo late tractatum est contra Durandum ergo è contrario poterit etiam Deus conservare corpus quantum in rerum natura, absque actuali modo connaturali occupandi locum. Probat coniectura, quia, sicut est proprietas corporis quantum occupare locum: ita etiam non admittit aliud corpus in eodem loco. Secunda similis est: quia tam intrinsecum est substantiæ naturæ proprium inherere, sicut & accidentali formæ proprium inherere, sicut corpori quanto occupare locum: sed potest Deus conservare naturam substantialem sine propria inherencia, & formam accidentalem sine propria inherencia: ergo & quantitatem sine propria & connaturali presentia. Tertiam coniecturam adhibere possumus ex illis verbis Christi, Mat. 19. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuites intrare in-

trare in regnum colorum: & infra, Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possible sunt. Quæ verba ita exponunt, Hilar. Hieron. Chryl. Orig. & alij in illum locum: & Aug. epi. 89. q. 4. vt ex eis colligant, posse Deum constituere corpus cuiusvis magnitudinis in quouis minimo loco, tota corporis mole conseruata: vtrumque enim membrum illorum verborum in sensu composito (vt sic dicam) intelligendum est: nimirum, diuitem, retinendo diuitias, difficile saluari, id tamen esse possibile per diuinam gratiam: sicut fieri naturaliter non potest, vt camelus habens tantam corporis molem per foramen acus pertranscat, id tamen esse possibile per potentiam Dei. Vnde idem Aug. lib. de spiritu & litera, c. 1. & 5. hoc exemplo vtitur, vt probet multa Deo esse possible, quæ naturam superant, & Greg. Naz. orat. 36. Illud, inquit, impossibile dicitur, quod nature quidem est impossibile, Deo autem volenti possibile, quo in genere illud esse, eundem hominem bis nasci non posse, & acu camelum admitti: quod enim prohibet, quo minus hæc fiant, si Dei voluntas ita tulerit? Ex his ergo ita concluditur ratio: naturalis proprietates quantitatis, non solum est occupare locum, sed etiam occupare locum sibi æqualem & coextensum: & nihilominus facere potest Deus, vt magnum corpus non occupet locum æqualem, sed multo minore, vt ex adducto testimonio constat: ergo eadem ratione, potest facere, vt simpliciter non occupet locum, sed altiori modo præfens fiat.

Superest figillatim respondere ad obiectiones factas. Ad primam respondent aliqui Theologi, quamuis corpus pure creatum sit incapax modi existendi in loco indiuisibiliter, tamen corpus Christi factum esse capax illius modi propter vnionem ad Verbum. Ita significant Ales. 4. parte. q. 40. memb. 3. art. 3. Sed merito impugnat ad D. Thom. in 4. dist. 10. q. 1. art. 1. si de propria capacitate intelligatur: quia hypostatica vnio nihil ad hoc confert per se, ac formaliter: nec naturam corporis quantimmutat: posset ergo Deus hunc existendi modum corpori non vnito sibi hypostatice communicare: quia nulla esset maior repugnantia. Potest autem intelligi in corpore Christi maior quadam congruentia, vt in eo potius, quam in alio hoc mysterium perfectum sit ratione vnionis, sicut alia supernaturalia dona illi sunt communicata propter eandem vnionem: & fortasse de hac congruentia locutus est Alesius. Alij respondent, quantitatem corporis Christi esse capacitatem huius modi: quia non est hic per se primo, sed concomitantem ad substantiam: & ita est ad modum eius. Quæ ratio existimatur esse D. Thom. infra qu. 72. Sed non est hæc mens eius, vt ibi exponam: neque etiam est ratio necessaria aut sufficiens: tum, quia etiam in prima creatione materialis substantiæ quantitas consequitur substantiam, & tamen secum affert naturalem modum, quem substantiæ communicat: tum etiam, quia, licet per se primo faceret hic Deus præsentem quantitatem aliquam, vel simul cum substantia, vel per se separatam, posset Deus illi tribuere modum existendi in loco indiuisibiliter: quia non esset maior repugnantia, quam nunc sit in corpore Christi. Ex parte igitur quantitatis ratio sumenda est ex dictis: scilicet, quia essentia quantitatis solum esse natura sua diuisibilem, & ex se postulare extensionem in loco, & hoc inseparabile est ab illa: at vero actu occupare locum diuisibiliter, non est illi essentialis, sed est veluti effectus quidam, quem non repugnat ab illa separari per diuinam virtutem & omnipotentiam, quæ est prima radix & causa huius mysterij: de quo tractans Concilium Tridentinum, sessio. 13. cap. 1. inquit, Corpus Christi esse sacramentaliter præfens, ea existendi ratione, quam, et si verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo, cognitione per fidem illustrata, assequi possumus, & Chryl. homil. 83. in Matth. Credamus, inquit, Franc. Suarez. Tom 3.

Deo, neque repugnemus, etiam si sensui vel cognitioni videatur absurdum, & Damasc. lib. 4. cap. 14. Hoc inquit, Deus operatur supra omnem sermonem, & intelligentiam. Hoc etiam modo dixit Cyrill. lib. 4. in Ioan. c. 3. Verba illa Capharnaitarum, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? esse verba infidelium, diuinæ omnipotentiae detrahendum. Vnde recte dixit Hugo de Sanct. Viç. li. 2. de sacram. par. 8. c. 9. Quæris, quomodo? Cogita faciem: quia omnipotens est, & non est mirabile. Ac denique, eodem sensu, dixit, Innocent. lib. 4. de hoc myst. ca. 9. Credere iubemur, discutere prohibemur: scilicet, discussione impugnante veritatem, & diuinam omnipotentiam in dubium reuocante. Negatur ergo hoc esse impossibile, aut esse contra intrinsecam naturam, & essentiam quantitatis. Neque est similis aut par ratio in exemplo ibi adducto de re indiuisibili respectu modi existendi in loco extenso extensè, & diuisibiliter. Et ratio differentia est, quia extensio rei in ordine ad locum, supponit necessario extensionem rei in se, quoad distinctionem partium: & ideo repugnat, esse diuisibiliter in loco, quod in se est indiuisibile: quomodo enim habebit partes in loco, ita vt vna sit in vna parte loci, & alia in alia, quod in se non habet partes? Itaque, sicut esse in loco, supponit esse, ita esse diuisibiliter extensum in loco, supponit esse in se diuisibile, & constans partibus, & ideo sine hoc, quod prius est, repugnat esse illud, quod est posterius, & ab illo essentialiter pendet: sicut in vniuersum non potest esse modus sine re, cuius est modus, à qua pendet essentialiter. At vero è contrario, rem extensam in se, esse etiam extensam in loco, est quid posterius, à quo illud prius essentialiter non pendet: & ideo facile intelligi potest, quod, licet res habeat in se partes, non habeat illas loco distantes, sed omnino simul. Non est ergo similis ratio, quin potius ex illo exemplo posset sumi alia coniectura ad veritatem fidei confirmandam: nam substantia indiuisibilis potest naturaliter esse præfens spatio, & loco diuisibili, modo spirituali, & indiuisibili: ergo mirum non est, quod per diuinam potentiam possit corpus diuisibile totum constitui & fieri præfens loco indiuisibili, modo etiam indiuisibili ac supernaturali.

Ad secundam desigura, varia respondent Theologi, præsertim Nominales, quæ hic referre & impugnare superuacuum ducō, præsertim cum attingenda inferius sint, q. 76. Dico igitur iuxta distinctionem datam: in se, vel in ordine ad locum: duplicem etiam figuram intelligi posse in corpore, verbi gratia, humano. Vna dici potest organica, quæ provenit ex intrinseca compositione quantitatis: alia dici potest situata aut localis: nam sicut quantitate præfens corporis in spatio, est quidam modus habens suam propriam extensionem: ita in ea intelligi potest propria figura. Vnde hæc extrinsece pendet ab extensione in loco, & solum mediante illa conuenit quantitati: prior vero intrinsece pendet ex quantitate secundum se & ratione extensionis ac compositionis, quam in se habet, prius quam intelligatur locum occupare. Christus ergo in hoc sacramento habet hanc intrinsecam figuram: non vero alteram extrinsecam seu situatam. Quæ doctrina declaratur in primis exemplo, nam manus extensa vel plicata diuersam figuram habet in ordine ad locum, quamuis semper eandem figuram organicam retineat: atque idem fere videre licet in corpore hominis stantis, vel sedentis. Ratione deinde declaratur, quia figura circularis, verbi gratia, est illa, cuius extrema æque distant à centro: pupilla ergo oculi, quamuis in loco non sit, adhuc intelligitur esse circularis: quia partes quantitatis eius ita sunt in se compositæ, vt tanta quantitas sit in vna parte, sicut in alia, à centro vsque ad vltimam lineam earum: atque idem est proportione seruata de cæteris partibus: recte ergo mente concipitur,

A a a pitur,

pitur, posse corpus retinere suam intrinsecam, & organicam figuram, quamuis nullam habeat sitalem: Hinc etiam facile intelligitur, argumentum factum procedere de figura situali, non de organica: illa enim est, quae ratione solius motus localis mutari potest: haec autem minime, per se loquendo, quod ideo addo, quia per accidens contingere potest ex motu locali sequi alterationem, & ex alteratione condensationem, vel rarefactionem aliquam, & consequenter mutationem intrinsecam & organicam figuram. Denique intelligitur ex dictis, etiam si Christus in caelo stet, aut sedeat: in hoc sacramento non habere eas figuras: seu positiones, quae intrinsece dependent ab ubi physico & quantitativo. Addunt vero Bonavent. in 4. dist. 10. & Vic. in Summ. nu. 64. quamuis Christus in hoc sacramento non habeat positionem, seu figuram partium in ordine ad locum: pietamen posse a fidelibus cogitari seu apprehendi sub figura Crucifixi, vel alia simili: quia quaelibet pars corporis Christi est in qualibet parte hostiae. Quod intelligendum est de simplici, & veluti de apprehensione praesentia, non de compositiva, affirmante huiusmodi figuram de corpore Christi sub sacramento existentem.

*S. Bonaven.
Victoria.*

*Ad tertiam.
Maior.*

Soto.

Ad tertiam de diuisione, Maior in 4. dist. 10. concedit utramque Sequelam, scilicet, & Christi corpus posse diuidi in hoc sacramento, & consequenter heri, ut in omnem suam partem diuidatur. Soto vero ibid. art. 4. ut euitet hoc posterius consequens, quod reuera, absurdum est & impossibile, negat etiam prius: nimirum posse diuidi corpus Christi, prout in hoc sacramento existit, quia non est corpus diuisibile, etiam de potentia Dei absoluta, nisi sit actu extensum in ordine ad locum. Sed quamquam hoc verum sit, loquendo de materiali illa diuisione, quae fit, verbi gratia, cultello, vel alio simili corpore interposito inter partes alterius continui: nam ad huiusmodi diuisionem necessarium est, ut corpus, quo fit diuisio, expellat aliquam partem alterius corporis a suo loco, quod fieri non potest, nisi utrumque corpus esset quantitativum in loco: nihilominus tamen generalius ac formaliter loquendo de diuisione, ut dicit solum separationem vnius partis ab alia, seu discontinuationem partium inter se, nulla est repugnantia, quod Deus diuidat corpus sacramentaliter existens, vel annihilando quasdam partes corporis eius, & conferuando alias, vel destruendo tantum terminos, quibus continuantur, & conferuando illas terminis propriis terminatas, & simul in eodem spatio existentes. In hoc enim nulla est repugnantia: & alioqui illa partium compositio, vel vnius conuenit corpori quanto secundum se, & non ratione localis extensionis, ergo ratione illius poterit etiam diuidi, quamuis non sit localiter extensum. Denique ad omnem extensionem sequitur propria diuisibilitas: sicut ergo corpus manet in se extensum, quamuis non sit extensum in loco: ita manet aliquo modo diuisibile, neque indestituitur diuisio in omnem partem: quia posset facile destrui terminus continuans quasdam partes, & non terminus continuans alias: neque ad hoc oportet aliam rationem querere, praeter voluntatem, & potentiam diuinam.

Ad quartam.

*Ocham.
Aliazo.
Soto.
Ledesma.
Maior.*

Ad quartam de distantia partium, Nominales concedunt, in corpore Christi existente in Eucharistia, non magis distare pedem a capite, quam collum. Ita Ocham & Aliazo in 4. q. 4. Soto vero, Ledesma, & alij hoc grauiter reprehendunt: quia putant, sequi confusionem magnam in corpore Christi, & destrui organizationem eius. Vnde Maior in 4. q. 3. hanc sententiam sequens, recte distinguit duplicem distantiam: vna dici potest quantitativa: altera localis seu situalis: prior sequitur ex intrinseca extensione: quam quantitas habet in se, & consistit in hoc, quod inter partes tanta quantitas intercedat, & cum tanta densitate, vel raritate, quanta sufficit ex natura rei ad occupandum tantum spatium: posterior vero consistit

in hoc, quod partes actu occupent partes spatij ita inter se distantes. Loquendo ergo de priori distantia, sic partes corporis Christi non aequae inter se distant. Magis enim distat pes a capite, quam collum: nam collum illi immediate copulatur: pes vero minime, sed inter ipsum, & caput intercedit tota quantitas corporis: at vero tractando de posteriori distantia, sic verum est, partes corporis Christi aequae inter se distare: quia omnes sunt indiuisibiliter praesentes eodem spatio, propter quod recte dixit Hilarius, Vbi est illud pars, ibi est totum: Vbi pars, de Consecrat. dist. 2.

Ad quintam de compositione vnius praesentiae ex infinitis partibus, seu componentibus, concedendum est totum id, quod inferitur, & sufficienter in obiectioe probatur: haec enim de causa dixit D. Thomas, in 4. d. 10. q. 1. artic. 3. quaeliunc. 3. ad 1. esse Christum in hostia semel in actu, & infinitis in potentia: nam primum est verum, propter vnam praesentiam, quasi continue diffusam per totum spatium, quod species sacramentales occupant: secundo autem est verum, propter integram praesentiam totius corporis Christi in qualibet parte, & quo vis puncto specierum sacramentalium: neque ex huiusmodi compositione sequitur aliquid absurdum, aut aliquid infinitum in actu, propterea quod in singulis punctis hostiae intelligimus esse integras praesentias totius corporis Christi in se diuisibiles, & inter se aequales, ex quibus altera praesentia adaequata componitur: quia oportet illi distinguere duas extensiones seu diuisibilitates talis praesentiae, quae sunt diuersarum rationum: Vna est ex parte subiecti: altera ex parte spatij, ut supra dictum est: praesentia ergo, quam corpus Christi habet in singulis partibus hostiae, licet ex parte subiecti sit indiuisibilis, tamen in ordine ad spatium, seu punctum, comparatur indiuisibiliter: & sub hac ratione componitur, & continuatur alteram praesentiam totalem, & integram, quali continue diffusam, & extensam per totam hostiam: & ideo non confunditur ex illis praesentia actu infinita in aliqua extensione: quia non componuntur illam, prout diuisibiles sunt, sed prout sunt indiuisibiles. Vnde secundum eam extensionem, quam haec praesentia habet per totum spatium hostiae, non inueniuntur in ea infinitae partes aequales, & non communicantes. Potest huius rei aliquale exemplum in naturalibus reperiri: in extensione scilicet caloris per subiectum, adiuncta intentione eiusdem in singulis partibus & punctis subiecti: nam in singulis partibus, & punctis est aliquid caloris diuisibile secundum intentionem, quod potest etiam esse aequale, si calor sit aequae intensus in omnibus partibus subiecti: & nihilominus ex illis omnibus nullum infinitum resultat: quia quantitates illae intentionis & extensionis sunt diuersarum rationum: & illi gradus caloris, qui intelliguntur esse in singulis punctis subiecti, non concurrunt ad componendam quantitatem extensionis caloris, nisi prout in eo genere sunt indiuisibiles.

Ad sextam ex autoritate Aug. Respondetur locum esse secundum naturalem cursum rerum, non in ordine ad diuinam potentiam.

SECTIO II.

Verum sacramentalis praesentia essentialiter pendeat à naturali, vel illam necessario supponat.

Intelligatur quaestiois titulus, & tollatur, in qua videtur laborasse Caietanus infra citandus, supponendum est: aliud esse loqui de essentiali corporis Christi, aliud de naturali praesentia, seu existentia in loco: sunt enim haec duo ex natura rei distincta, & separabilia. Quando enim corpus localiter mouetur, mutatur naturalis praesentia: non tamen mutatur ipsum esse naturale.